

Βίοι & Πολιτείες

ΑΠΟ ΤΗΝ
ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΑΚΟΥ
katoiko@enet.gr

Η Ουγγαρέζα φιλόσοφος μιλά για την πατρίδα της και την άνοδο της ακροδεξιάς



Λίγο πριν από τις ουγγρικές βουλευτικές εκλογές του Απριλίου, η σπουδαία φιλόσοφος Αγκνες Χέλερ σχολιάζει την πολιτική συμπεριφορά των συμπατριωτών της, οργίζεται με την άρνησή τους να συζητήσουν ανοιχτά για το παρελθόν και ανησυχεί πολύ για την άνοδο της άκρας δεξιάς – και εξηγεί γιατί «είναι το χειρότερο ακροδεξιό κόμμα της Ευρώπης».



Χιλιάδες υποστηρικτές του ακροδεξιού κόμματος Γιόμπικ πήραν μέρος στη συγκέντρωση για την 162η επέτειο από την επανάσταση του 1848. Στις εκδηλώσεις παραβρέθηκαν και μέλη της διαβόητης «Ουγγρικής Φρουράς», της παραστρατιωτικής οργάνωσης του Γιόμπικ

«**Ε**δώ όλα δείχνουν ότι αποφυγάμε τη χειρότερη εκδοχή, αλλά βέβαια έχουμε δρόμο μπροστά μας», λέει η Χέλερ, αναφερόμενη στη δεινή οικονομική κρίση που έπληξε την Ουγγαρία το 2008, αναγκάζοντας την κυβέρνηση της χώρας να στραφεί στο ΔΝΤ, που έθεσε αυστηρούς όρους προτού εγκρίνει ένα δάνειο 25 δισ. δολαρίων.

Με την Ουγγαρέζα φιλόσοφο μιλήσαμε μία ημέρα πριν από την επίσκεψη του Γιώργου Παπανδρέου στη Βουδαπέστη – ο Έλληνας πρωθυπουργός και ο Ούγγος ομόλογός του, Γκόρντον Μπαϊνάνι, θα ήταν οι κύριοι ομιλητές στο «Φόρουμ για τη Διαχείριση της Οικονομικής Κρίσης». «Παρακολουθώ τις αληθινά δύσκολες εξελίξεις στη χώρα σας. Ελπίζω ο πρωθυπουργός σας να έχει εποικοδομητικές συνομιλίες και να πετύχει να θέσει την κατάσταση υπό έλεγχο» είπε, πριν επιστρέψει στην πολιτική κατάσταση της Ουγγαρίας – για την οποία θα μιλούσε και την επόμενη ημέρα, καλεσμένη σε μια τηλεοπτική εκπομπή. «Σχολιάζετε συχνά την επικαιρότητα;» τη ρωτάω. «Α, ναι, πολύ συχνά. Αισθάνομαι ότι οφείλω να το κάνω».

Στα 81 της, η Αγκνες Χέλερ παραμένει μια ακμαία δημόσια διανοούμενη, που διαπνέεται από πάθος για τα δημοκρατικά ιδεώδη και την προάσπιση της προσωπικής ελευθερίας. Αγαπημένη άλλοτε μαθήτριά του Γκιόργκι Λούκατς και μετέπειτα συνάδελφός του στην Ουγγρική Ακαδημία Επιστημών, η Χέλερ κατά μία έννοια ενσαρκώνει τη ζωντανή μνήμη του ουγγρικού 20ού αιώνα. Εβραία και γεννημένη στη Βουδαπέστη το 1929, επέζησε του Ολοκαυτώματος αλλά έχασε τα περισσότερα μέλη της οικογένειάς της σε διάφορα στρατόπεδα συγκέντρωσης. Συμμετείχε στην επανάσταση του '56, με αποτέλεσμα να εκδιωχθεί – όπως και ο Λούκατς – από το πανεπιστήμιο, για να ξυπνήσει ξανά την μνήμη του καθεστώτος το '68, όταν διαμαρτυρήθηκε ανοι-

Αγκνες Χέλερ: «Είμαστε παγιδευμένοι σε ένα κλειστοφοβικό σύμπαν»

χτά για την εισβολή των σοβιετικών τανκς στην Πράγα. Το 1977, ύστερα από δύο δεκαετίες διώξεων, έφυγε για την Αυστραλία και στη συνέχεια για τις ΗΠΑ. Από το περασμένο φθινόπωρο, οπότε και σταμάτησε να διδάσκει στο New School of Social Research της Νέας Υόρκης, περνάει το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου της στη Βουδαπέστη.

Η Χέλερ δεν έχει καμία αμφιβολία ότι θα επιβεβαιωθούν τα ποσοστά που δίνουν οι δημοσκοπήσεις για τις βουλευτικές εκλογές του Απριλίου. Ολα δείχνουν ότι ο δεξιός συνασπισμός του κόμματος Fidesz και των Χριστιανοδημοκρατών θα έχει άνετο προβάδισμα έναντι του κυβερνώντος Σοσιαλιστικού Κόμματος. «Είναι σίγουρο, ο συνασπισμός της Fidesz θα κληθεί να σχηματίσει κυβέρνηση. Το θέμα είναι κατά πόσο θα συνεχίσει η επόμενη κυβέρνηση στο δρόμο που έχει χαρακτηρίσει στην οικονομία», λέει. Αυτή είναι η μία πρόκληση της Ουγγαρίας. Η άλλη έχει

να κάνει με τη σχετικά υψηλή δημοτικότητα του ακροδεξιού κόμματος Jobbik (Γιόμπικ) – ενός κόμματος ανοιχτά ρατσιστικού, που βάζοντας για πρώτη φορά υποψηφιότητα στις τελευταίες ευρωεκλογές, κατάφερε να αποσπάσει ποσοστό 14,8% και να εξασφαλίσει έτσι τρεις έδρες.

Υπάρχει περίπτωση να αποσπάσει η άκρα δεξιά εξίσου υψηλό ποσοστό και στις βουλευτικές εκλογές;

«Δεν αποκλείεται να ξεπεράσει το 15%. Ορισμένες δημοσκοπήσεις κάνουν λόγο για ποσοστό που κυμαίνεται μεταξύ 15% και 20%. Ξέρετε, το Jobbik δεν είναι καν σαν τα ακροδεξιά κόμματα της Ολλανδίας ή της Σουηδίας. Είναι πολύ χειρότερο. Είναι ένα πολύ ακραίο κόμμα, ένα τρομακτικά ρατσιστικό κόμμα. Είναι το είδος της άκρας δεξιάς που θυμίζει τη δεκαετία του '30 στην Ευρώπη».

Ποια είναι εκείνα τα χαρακτηριστικά του Jobbik που ανακαλούν εκείνη τη δεκαετία της ανόδου του ναζισμού και του φασισμού;

«Μπορεί να μην είναι φασίστες ή ναζιστές, αλλά είναι τρομακτικά ρατσιστές. Κάνουν εκστρατεία εναντίων των Τσιγγάνων, είναι ανοιχτά αντισημίτες και ο λόγος που χρησιμοποιούν είναι χυδαία και απλοϊκά αντικαπιταλιστικός. Βεβαίως ωρύονται και εναντίον των ΗΠΑ – βασικά όλα θυμίζουν δεκαετία του '30. Υπάρχει ένας πολύ ενδιαφέρων Ούγγρος ιστορικός, ο Αντράς Γκερό, ο οποίος τους ονομάζει “εθνομπολσεβίκους”. Και νομίζω ότι αυτή είναι μια πολύ ακριβής περιγραφή – διότι είναι ακραίοι εθνικιστές, είναι εχθρικά διακείμενοι απέναντι στις γειτονικές χώρες και επίσης είναι μπολσεβίκοι, διότι τέτοιο χυδαίο αντικαπιταλιστικό και αντιμερικανικό λόγο εί-

χαμε να βιώσουμε από τη δεκαετία του 1950. Και επαναλαμβάνω – το Jobbik είναι πολύ χειρότερο από όλα τα υπόλοιπα ακροδεξιά κόμματα της Ευρώπης. Επειτα το κόμμα αυτό έχει και παραστρατιωτική οργάνωση (ο.σ. η διαβόητη “Ουγγρική Φρουρά”, που χρησιμοποιεί σύμβολα που ανακαλούν την περίοδο του φασισμού). Η οργάνωση κρίθηκε παράνομη και έπρεπε να έχει διαλυθεί. Αλλά δεν έχει διαλυθεί.

Σήμερα είναι εθνική γιορτή στην Ουγγαρία, είναι η επέτειος της επανάστασης του 1848 και έγιναν διάφορες επετειακές εκδηλώσεις – το Jobbik οργάνωσε μια μεγάλη συγκέντρωση, όπου παραβρίσκονταν και τα μέλη της παραστρατιωτικής τους οργάνωσης. Είναι εκτός νόμου αλλά πήραν μέρος στις εκδηλώσεις για την εθνική επέτειο. Νομίζω ότι δεν υπάρχει άλλο κόμμα της ακροδεξιάς που να διαθέτει οργανωμένους παραστρατιωτικούς. Είναι ιδιαίτερα επικίνδυνοι. Στα χωριά, και μόνο με την παρουσία τους σκορπών τον τρόμο στους Τσιγγάνους. Από την άλλη, έχω μια ελπίδα. Ποτέ δεν μπορεί κανείς να είναι σίγουρος – μπορεί μέσα στα επόμενα δυο-τρία χρόνια να περιοριστεί δραστικά ο αριθμός των υποστηρικτών τους».

Πού αποδίδετε την υψηλή δημοτικότητα ενός τόσο ακραίου κόμματος μεταξύ των Ούγγρων πολιτών;

«Νομίζω ότι υπάρχουν πολλοί λόγοι, ένας μόνο δεν αρκεί για να εξηγήσει αυτό το φαινόμενο. Στην Ουγγαρία υπάρχει μια ακροδεξιά παράδοση. Τη δεκαετία του '30 είχαμε ένα πολύ ισχυρό ακροδεξιό κίνημα και οι νέοι ήταν ιδιαίτερα αφοσιωμένοι σ' αυτό. Εχουμε λοιπόν μια παράδοση από την εποχή του καθεστώτος του Χόρτι. Στη συνέχεια, το κομμουνιστικό καθεστώς βασικά απαγόρευσε τη συζήτηση γύρω από το παρελθόν. Για παράδειγμα, μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, με τη Συνθήκη του Τριανόν, η Ουγγα-



Οι Ούγγροι προτιμούν να επιβιώνουν στοιχειωδώς με το ελάχιστο βοήθημα που παρέχει το κράτος, παρά να φύγουν. Δεν κυνηγάμε την τύχη μας

